

Karin Björquist - doldis i porslinsfabriken

2022-01-10

© Gotlands Tidningar

Alla artiklar är skyddade av upphovsrättslagen. Artiklar får ej distribueras utanför den egna organisationen utan godkännande från Retriever eller den enskilde utgivaren.

20

BOSTAD

Gotlands Tidningar Måndag 10 januari 2022

Med sina serviser ville Karin Björquist skapa skönhet för så många som möjligt. Nu ställs hon ut på Gustavsbergs Porslinsmuseum.

FOTO: CHRISTINE OLSSON/TT

Karin Björquist – doldis i

BOSTAD

Hon är en av 1900-talets främsta formgivare och Gustavsbergs första kvinnliga konstnärliga ledare. Ändå är Karin Björquist lite av en doldis. Men hennes föremål känner många till.

Den enkla, vita BL-koppen är Sveriges mest sålda. Alla som någon gång har druckit kaffe på en Domusrestaurang, sjukhuskafeteria eller personalmatsal med självbetjäning har förmodligen gjort det ur just den muggen. Men om man vänder på den finns det ingen signatur från dess upphovskvinna: Karin Björquist (1927–2018).

– Det är ganska signifikativt för henne. Hon hade stor konstnärlig integritet och var inte så mån om att marknadsföra sig själv, säger Anders Svensson.

Han arbetar på Nationalmuseum där Gustavsbergs Porslinsmuseum ingår. Tillsammans med kollegan Ulrika Schaefer har han tagit fram utställningen "Karin Björquist – en tanke tar form" som visas i Gustavsberg till och med den 6 mars.

Just BL-servisen var en beställning från restaurangbranschen som behövde en slitstark och praktisk servis.

– Hon måste till exempel fundera hur hankeln skulle placeras. Den måste gå att stapla utan att gå sönder. Den skulle

”För henne var ett föremål inte fulländat förrän det användes.”

Anders Svensson är amanuens på Nationalmuseum och Ulrika Schaefer är Intendent för Gustavsbergs Porslinsmuseum. De båda är curatorer för utställningen "Karin Björquist – en tanke tar form".

FOTO: CHRISTINE OLSSON/TT

också gå att torka snabbt när den diskades – det fick inte förekomma några onödiga fördjupningar eller skåror där vattnet kunde samlas, säger Ulrika Schaefer.

Karin Björquist är kanske mest känd för att ha designat Nobelservisen från 1991. Det är nästan lite ironiskt med tanke på att det snarare var vardagen än festen som låg henne närmast hjärtat. Hennes stora bidrag som formgivare handlar om bruksvaror för vanligt folk, som serviser, Igloo och Vardag.

– För henne var ett föremål inte fulländat förrän det användes. Den som dukar upp tillför det sista till helheten. Det är en viktig aspekt som löper genom hela hennes karriär, säger Anders Svensson.

Karin Björquist föddes i Säffle i Värmland där hon växte upp med föräldrar och fyra syskon. Hon var konstnärligt intresserad redan som barn och utvecklade sin talang genom att teckna blommor, blad och andra naturmotiv. Hon fyllde herbarier med växter och som vuxen hade hon ett stort trädgårds-

Nobelservisen designades av Karin Björquist. Glasen kommer från Orrefors, besticken från Gense och duken från Klässbol.

FOTO: CHRISTINE OLSSON/TT

Vackra väggreliefer signerade Karin Björquist. Hon gjorde en mängd uppdrag för offentliga miljöer.

FOTO: CHRISTINE OLSSON/TT

Till Nobelprisets 90-årsjubileum 1991 designade Karin Björquist den nya Nobelservisen.

FOTO: DAN HANSSON/SVD/TT

porslinsfabriken

intresse. Hon skapade flera uppskattade amplat, krukor och vaser där blommorna verkligen kommer till sin rätt. Som vaser (NAMN?) designad enkom för liljekonvaljer, där blommorna ser ut att vila.

—När vaser är tom kanske man passerar den utan att lägga märke till den. Men när man tillför växterna blir det väldigt vildvuxet och effektfullt, säger Ulrika Schaefer.

Talangen för form och design tog Karin Björquist till Konstfack i Stockholm, och under studietiden började hon intressera sig för glas och keramik. Men när hennes studiekamrater drömde om egna ateljéer med drejskivor, drogs Karin Björquist istället till industrin.

Hon insåg att det var där man skulle arbeta om man ville nå ut och ha en chans att överleva som designer.

Hon tog examen 1950 och anställdes

genast på Gustavsberg. Där blev hon kvar i nästan 50 år och var under den tiden en av porslinsfabrikens mest tongivande formgivare.

Karin Björquist blev också den första kvinnan att utses till konstnärlig ledare 1981. Den posten besatt hon till 1986.

—Men det var under en ganska jobbig period med många neddragningar och kriser för fabriken, säger Ulrika.

Karin Björquist försökte vidareutveckla Gustavsbergs tradition av form och funktion – både i hemmen och i den offentliga miljön. Tillsammans med arkitekten Kjell Abramson vann hon till exempel första pris i Stockholms spårvägs tävling 1961 om gestaltningen av Mariatorgets tunnelbanestation.

Den som har varit där glömmar knappast de speciella väggarna av tusentals gulbruna keramikstavar.

—Tillverkningen blev en enorm upp-

gift för Björquist och hennes medarbetare, säger Anders Svensson.

Andra exempel på hennes gestaltungsuppdrag är Sturebadet och Riksbanken i Stockholm samt åtskilliga Domusvaruhus runt om i landet. Hon gjorde främst väggreliefer, kakel och klinker. När det gäller badet återskapade hon pelare, kakel och utsmyckningar. Sammanlagt gjorde hon 30 offentliga och privata miljöer. Hon gillade att jobba tätt ihop med arkitekterna och ville vara med tidigt i projektet. Hennes keramik skulle vara en integrerad del av arkitekturen.

Även när hon gjorde konst i det offentliga rummet höll hon sig till det enkla uttrycket.

—Hon lämnar hela tiden plats för dig och mig som ska använda sakerna att fylla i. Vår kreativitet ges också utrymme, säger Ulrika Schaefer.

Lisa Wallström/TT

BJÖRQUISTS SERVISER I URVAL

Här är några av Karin Björquists serviser i urval.

Svart ruter från 1953.

FOTO: AUCTIONET

Vardag från 1955.

FOTO: GUSTAVSBERG

Kobolt, 1958–1972.

FOTO: GUSTAVSBERG

Myrtenkrans, 1963–1970.

FOTO: GUSTAVSBERG

Röd kant, 1968–1979, har ett udda formspråk och är eftertraktad på samlarmarknaden.

NOBELSERVISEN

● År 1988 fick kultur- och konsthistorikern Åke Livstedt i uppdrag av Nobelstiftelsen att inför prisets 90-årsjubileum 1991 förnya Nobel festen. Förhoppningen var att blåsa liv i svensk konstindustri och Gustavsberg, Rörstrand, Orrefors, Gense och Klässbol engagerade sig i uppdraget.

● Det finns många fina och genomtänkta detaljer laddade med symbolism i servisen. Till exempel jobbade Karin Björquist mycket med fyrtalet. Färgerna på tallrikarna symboliserar de fyra

årstiderna, de fyra först kända världsdelarna och de fyra ursprungliga Nobelprisen. Det gröna är våren, Amerika och priset i fysik. Det vita brämet representerar sommaren, Afrika och priset i kemi. Gult står för hösten, Asien och priset i medicin. Blått står för vintern, Europa samt Nobelpriset i litteratur.

● År 1992 belönades Nobelservisen med förenigen Svensk Forms utmärkelse Utmärkt svensk form.

Källa: Gustavsbergs Porslinsmuseum, Anders Svensson och Svenskt kvinnobiografiskt lexikon.

Karin Björquist ligger bakom tunnelbanestationen Mariatorgets tusentals gulbruna keramikstavar. FOTO: GUSTAVSBERG

BL-SERVISEN

● Servisen från 1970 togs fram på beställning och i nära samarbete med restaurangbranschen. Önskemålet var att den skulle vara slitstark, gå att stapla – både kopparna för sig och kopp och fat på varandra.

● Den är tillverkad i hållbart benporlän. Porlän skulle också passa i diskmaskinens standardbackar och vara designad så att delarna torkade snabbt efter diskning.

● BL-servisen såldes till

sjukhus, restauranger och kaféer. Många företag och föreningar köpte också in den, ibland prydd med aktuell logga. (TT)

BL är en enkel servis i vitt benporlän.

FOTO: GUSTAVSBERG